

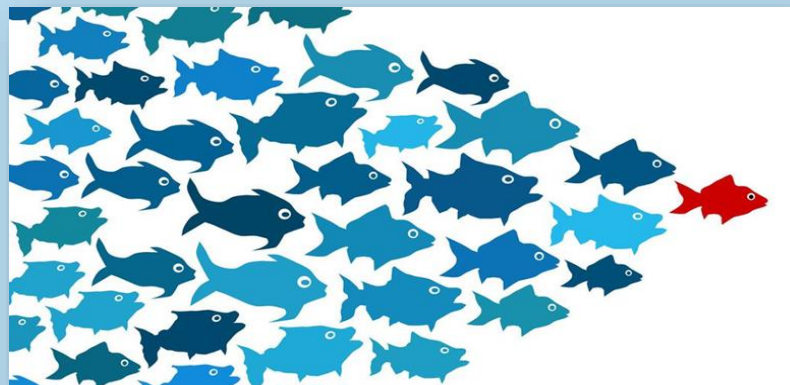
אגף תכנים, תוכניות, הכשרה
והשתלמויות

משרד החינוך

מהי מנהיגות?

יחידת לימוד לכיתה ז'

"אם מעשיך נותנים השראה לחלום יותר, ללמוד יותר, לעשות יותר ולהפוך ליותר, הרי אתה מנהיג"

(ג'ון קווינסי אדאמס. הנשיא השישי של ארה"ב)

מבוא למורה

מהי מנהיגות?

שיעור זה הוא אחד מתוך שלושה שיעורים בנושא המנהיגות. החל מהתבוננות במגוון רחב של מנהיגים, דרך בירור אישי של אלמנטים על מנהיגות בקרב התלמידים והייחודיות של מנהיגות הנוער, תוך שימת דגש על עשייה מנהיגותית כמזמנת משמעות בחיי התלמידים ומעודדת אותם לעשייה חברתית מובילת שינוי.

כל שיעור מותאם ל-45 בכיתה:

שיעור 1 – מהי מנהיגות? כיתה ז'

שיעור 2 – מנהיגות נוער- כיתה ח'

שיעור 3 – ממנהיגות למעשה של מנהיגות- כיתה ט'

בפעילות זו, נעסוק במנהיגות וביטויים שונים של מנהיגות:
מיהו מנהיג? מה מגדיר אדם כמנהיג?

צפייה בסרטון "מהי מנהיגות" (עד דקה 3:19)

תקציר: הסרטון מציג מנהיגים שונים מהעולם ומעלה שאלות בעזרתן יוכלו התלמידים להיחשף לאתגרים להם נדרשה מנהיגות בעולם.

ידע: מהי מנהיגות?

(ראה קישור לידע)

פתיחה

גוף –
מהלך

סיום

שאלות לדיון:

- מהי מנהיגות עבורכם?
- ציינו מנהיג אחד מתוך הסרטון איתו הייתם רוצים להיפגש?
- ספרו על דבר אחד שהייתם רוצים לשנות בסביבתכם.

בחלק זה, נכיר לעומק מנהיגים שונים ונבחן את השפעתם על החברה, נבין מיהו מנהיג, אלו תכונות דרושות למנהיגים? האם כולנו רואים באותם אנשים מנהיגים? מהלך הפעילות:

התלמיד יבחר מנהיג/ה **מגלריית המנהיגים** המוצגים בפניו או כל אחד אחר אליו הוא מתחבר.

עליו לכתוב בעזרת שאלות מנחות קווים לדמות המנהיג/ה שבחר:

- מי המנהיג/ה?
- מהי התקופה בה הנהיג/ה?
- את מי הנהיג/ה?
- מה השינוי שהדמות רצתה לחולל? כיצד הצליחה לעשות זאת?

- המורה יזמין את התלמידים להציג את הדמויות שבחרו בפני הכיתה.

פתיחה

גוף –
מהלך

סיום

שאלות לדין במליאה:

- מה חיבר אתכם לדמות שבחרתם?
- האם יש קווים משותפים לדמויות שנבחרו בכיתה?
- מה הפך אותם למנהיגים מעוררי השראה ומחוללי שינוי

"ישנם שני סוגים של כוח. האחד מושג על ידי פחד מעונש והשני על ידי מחוות של אהבה. כוח המבוסס על אהבה הוא חזק וקבוע אלף מונים מזה המושג דרך פחד מעונש"
(מהטמה גנדי)

"זה לא עניין של כסף, זה האנשים שאתה עובד איתם, ואיך שהנהגת אותם והובלת אותם לזה"
(סטיב ג'ובס)

"הצעיר הוא בעל עיניים טובות יותר, אך הזקן מיטיב לראות ממנו"
(הנרייטה סאלד)

"במהלך השנים למדתי שכאשר אדם נחוש בדעתו, הוא משתחרר מהפחד. לדעת מה צריך לעשות מגרש את הפחד"
(רוזה פארקס)

"גם המובן מאליו צריך שייאמר לפעמים"
(מנחם בגין)

"החיים האלו הם היחידים שיש לנו, ואנו חיים אותם כפי שאנו מאמינים בלחיות אותם, ואז הם נגמרים. אך לוותר על מי שאתה, ולחיות ללא אמונה – זה נורא יותר מלמות – נורא יותר מלמות צעיר"
(ז'אן דארק)

"זה תמיד נדמה בלתי אפשרי עד
שעושים את זה"
(נלסון מנדלה)

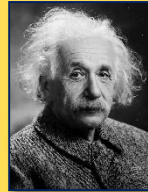
"הנוער בימינו יעצב דמות האדם
בישראל – על ידי חיי מופת"
(בן גוריון)

"מי האיש החפץ חיים? אהב ימים,
לראות טוב. נצר לשונך מרע, ושפתיך
מדבר מרמה. סור מרע ועשה טוב, בקש
שלום ורדפהו."
(דוד המלך, תהילים לד)

"אני לבדי לא יכולה את העולם, אך
אני יכולה להשליך אבן על פני
המים כדי ליצור אדוות רבות"
(האם תרזה)

"הדרך הנכונה לחנך בני אדם היא
להיות להם לדוגמא"
(אלברט אינשטיין)

"הנהגה זה לא לחלק פקודות, אלא
להושיב את עצמך על כיסא המציאות
ולשאל את השאלות הנוקבות ביותר"
(שמעון פרס)

"תן לכל אחד את הכוח לחלוק עם
כל אחד"

(מארק צוקרברג)

"אנחנו נוטים לשפוט הצלחה על פי
גובה המשכורת וגודל המכונית
במקום לאמוד אותה על פי איכות
השירות ויחסי האנוש.

(מרטין לותר קינג)

"הצלחה היא יחסית ומשתנה מאדם
לאדם"

(עדי אלטשולר)

"המנהיג בדרכו, הוא בולט בשדה
הקרב ולא באמירות פוליטיות, הוא
הראשון והמוביל בעת אירוע, פועל
נמרצות כדי להוביל את הספינה לחוף
מבטחים ולהגשמת המטרה, אינו חפץ
בתמורה ומגלה ענווה"

(סולטאן אל-אטרש)

"כל אחד מכם מנהיג וכל אחד
אחראי על אלו שמנהיג אותם..."

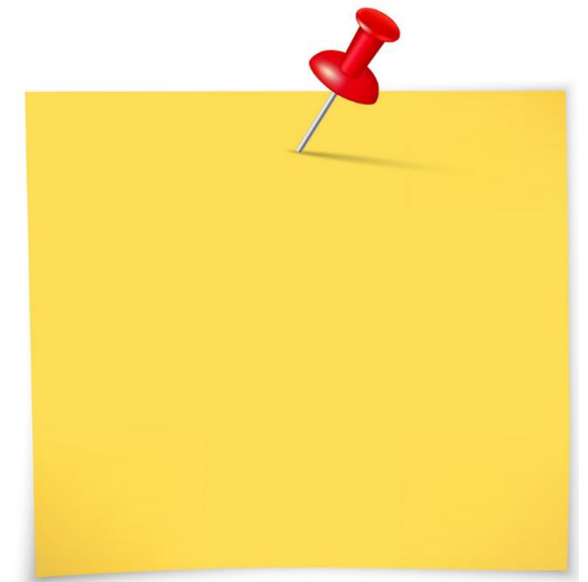
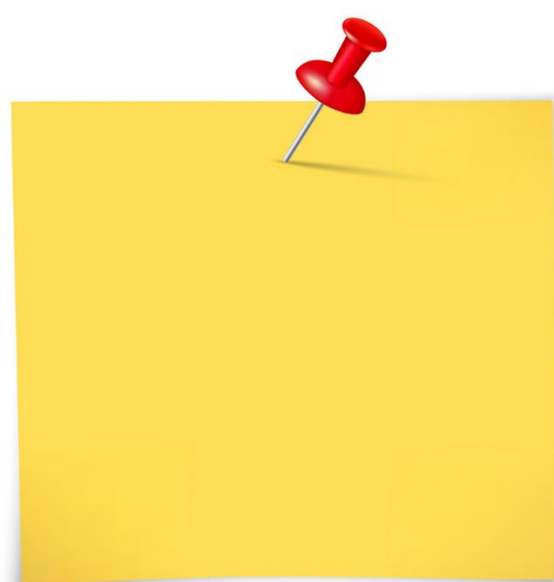
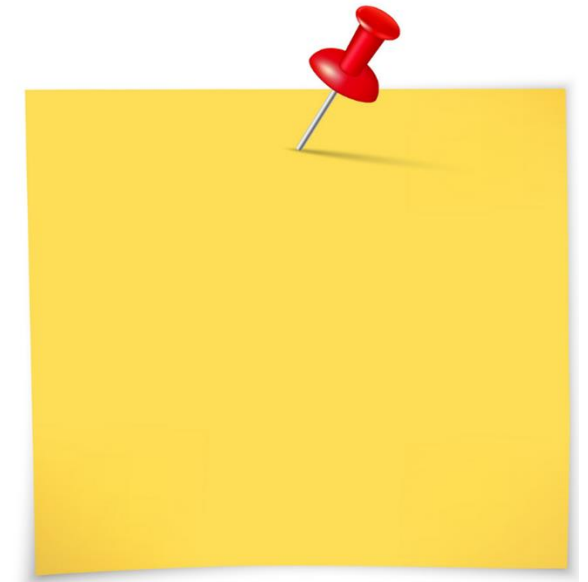
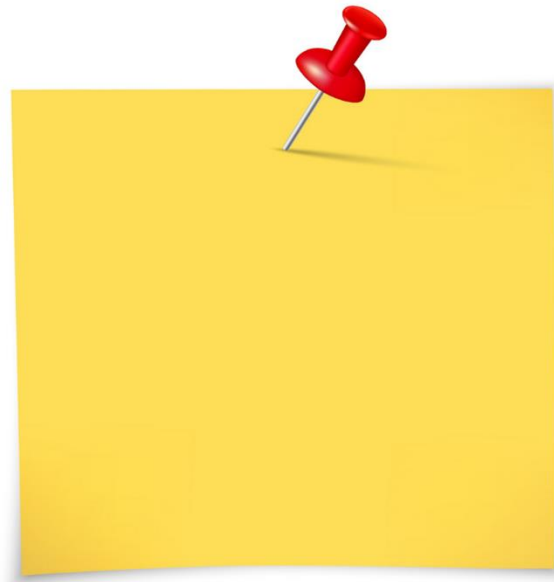
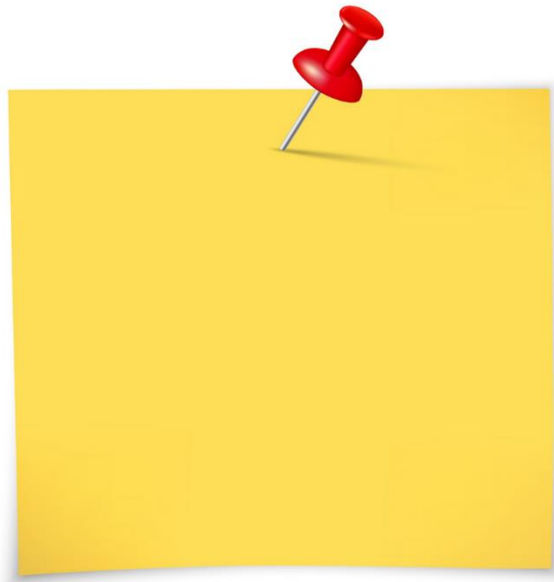
(הנביא מוחמד)

"מנהיג שלא מהסס לפני שהוא שולח
את אומתו לקרב, איננו מתאים להיות
מנהיג.

(גולדה מאיר)

פתיחה

גוף –
מהלך

סיום

בשיעור זה למדנו על משמעות המילה מנהיגות ועמדנו על מאפייניה וביטוייה.
נחשפנו והכרנו מנהיגים שונים בארץ ובעולם אשר חוללו שינויים משמעותיים והפכו
למנהיגים דגולים ומעוררי השראה.

ראינו כי קיימים מנהיגים שונים ובחנו לאיזה סוג מנהיג כל אחד מתחבר כאינדיבידואל.
כפי שאמר: המהטמה גנדי: "היה השינוי שאתה רוצה לראות בעולם"

• נסיים עם משפטו של בן גוריון כנער בהמשך הדרך מתוך ההצגה:
"איזהו מנהיג" - בן גוריון הצעיר שיכול ללוות אתכם.

לסיכום השיעור שאלות למחשבה וצידה לדרך:

- מה לדעתכם המאפיין העיקרי הדרוש למנהיג?
- האם לדעתכם, כל אחד יכול להיות מנהיג? ואם כן, במה זה תלוי?
- האם אתם חושבים שגם בגילכם אתם יכולים להיות מנהיגים?

ידע – מהי מנהיגות

קיימות מספר רב של הגדרות למושג המנהיגות, דוגמאות מרכזיות:

מנהיגות כמוקד של תהליכים חברתיים: "מנהיג – אדם הממקד את פעילויות שאר חברי הקבוצה"

מנהיגות כפונקציה של האישיות: "מנהיג – אדם המשפיע על הקבוצה בתוקף תכונות אישיות"

מנהיגות כהשפעה: "מנהיג – האדם בעל מידת ההשפעה הגדולה ביותר בקבוצה"

מנהיגות כצורת התנהגות: "מנהיג – אדם המתנהג כמנהיג"

מנהיגות כהובלה: "מנהיג – אדם המוביל אנשים לביצוע המשימה"

במקרא: השורש נ. ה. ג.

בתלמוד: לראשונה מופיע בתקופת התלמוד - "אוי לו לעולם שאבד מנהיגו (בבא בתרא צא)

דוגמאות למושג מנהיגות מחוקרים שונים:

- היכולת להוביל אנשים ולהשפיע השפעה משמעותית על מספר רב של בני אדם, בלי השפעה אין מנהיגות. (פרופ' דוד דרי).
- מנהיגות מבוססת חזון, מניעה לחולל שינוי ולתרגמו לעשייה. (ד"ר גרניט אלמוג-ברקת).
- להנהיג, פרושו לקחת סיכון ולקרוא תיגר על הרגלים, דרכי עבודה וחשיבה בתמורה לחוסר ודאות. (רונלד א. חפץ).
- מנהיגות ניכרת בזכות יכולת ההשפעה של המנהיג ולא מכוח סמכותו (מיכה פופר).

במחקר מזהים 3 סוגים של מנהיגות:

מנהיגות מתגמלת – מנהיגות הבנויה על יחסי תמורה בין מנהיג למונהג (שכר ועונש).

מנהיגות מעצבת – מנהיגות היוצרת שינוי בציפיות ובשאיפות של המונהגים, יוצרת גירוי אינטלקטואלי, אינה מקבלת את הנורמות המקובלות אלא מעצבת אותן מחדש. (מנהיגות המבוססת על פיתוח אישי. אתגור אינטלקטואלי, הנאה השראתית ומודל לחיקוי והזדהות. (Burns).

מנהיגות כריזמטית – פותחה בשנות ה-80 ע"י באס ואבוליו (כריזמה = מתת אל) מנהיג בעל מאפיינים כריזמטיים (יכול להיות גם מנהיג שלילי. בולט בעיקר בארגונים בשעת משבר (Buss).

ישנן שתי גישות בולטות בתחום המנהיגות המתייחסות לשני מרכיבים עיקריים:

הראשונה - גישת התכונות, מתייחסת למנהיג, כאשר המנהיג הוא אדם הניחן בתכונות מולדות יוצאות דופן, שמכוחן הוא משפיע.

השנייה - הגישה המצבית, מתייחסת למצב, כאשר הנסיבות, ולא התכונות או המאפיינים של המנהיג, הן הקובעות את ההשפעה.

כיום, חקר המנהיגות מתמקד בגישה הרואה במנהיגות יחסי גומלין בין מנהיגים לבין מונהגים. תופעת המנהיגות נובעת מהתייחסות גומלין סובייקטיבית כלשהי, ומסבירה מדוע אדם מסוים ייתפס ויוכר כמנהיג.

סרטים

